

Kuvataiteen koulutusohjelma | Valokuva | [Lasse Peltola](#) | 2013

Opinnäytetyö (AMK) | Turun ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ (AMK) TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutusohjelma | Valokuva

2013 | 32 s.

Ohjaajat: Ismo Luukkonen, Riikka Niemelä, Ilona Tanskanen

Lasse Peltola

F157

Ympärilläni on seinät, maalarinvalkoiset, ne ovat suorassa. Tarinan päähenkilön, Juhan, seinät ovat maalarinvalkoiset, hänen seinällään on Mona Lisan kuva, vinossa.

Juha on ristiriitainen hahmo joka pohtii omaa olemassa oloa, mikä on hänen erityinen suhteensa ympäröivään kaikkeuteen. Juhaa mietityttää asuminen, miksi ihmisten suurin investointi, asuminen, on niin tarkasti säänneltyä. Juhan mielestä asuntopolitiikka on merkityksellistä.

Juha käy vuoropuhelua taiteesta, asumisesta, esineistä ja kokemuksesta kirjallisuuden ja omien kokemusten välillä. Juhan tarina jättää lukijalle avoimia kysymyksiä, kysymyksiä on paljon enemmän kuin vastauksia, Juhalla on tapana kysellä paljon.

Lopputuloksena on tarina, jolla ei ole alkua, ei loppua. Juhan kamppailu itsensä ja ympäröivän maailman kanssa on jatkuvassa muutoksessa. Tasapaino muutoksen jälkeen toteutuu Juhan mielessä esteettisenä kokemuksena.

ASIASANAT: kokemus, aika, muisto, asuminen, tapa , esine, elämä

BACHELORS`S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fine arts | photography

2013 | 32 s.

Instructors: Ismo Luukkonen, Riikka Niemelä, Ilona Tanskanen

Lasse Peltola

F157

There are white straight walls all around me. Juha`s walls are also white. Juha is the main character of this story. There is a Mona Lisa hanging on Juha`s wall.

Juha is a controversial figure. He is interested in his own existence and what his relationship with the universe is. Juha is wondering about the housing. Why is people's largest investment so heavily regulated? Juha believes that housing policy is relevant.

Juha is in dialogue about art, housing, items, and the experience. Juha is getting help to these questions from literature and his own experiences about life. Juha's story leaves open-ended questions to the reader. There are a lot more questions than answers.

The result is a story which has no beginning and no end. Juha's struggle with himself and the surroundings is in constant change, the change is realized at Juha`s mind as an aesthetic experience.

KEYWORDS: experience, life, architecture, item, time, habit

Sisällysluettelo

JOHDANTO	6
75 km/h	7
90°	14
PIM, PAM JA POM RAKENTAVAT TALON	22
OHIKULKIJOITA	29
Lähteet	
Viitteet	

JOHDANTO

”Taideteokseen keskittyvä joutuu sen valtoihin; hän astuu sisään teokseen kuten legendan mukaan kiinalainen maalari saadessaan teoksensa valmiiksi. Sen vastakohtana on viihdettä hakeva joukko, joka nielaisee taideteoksen. Tämä näkyy selvimmin rakennustaiteessa. Arkkitehtuuri on aina ollut sellainen taideteoksen alkutyyppejä, joka kulutetaan kollektiivisesti hajamielisesti.”¹

Juha ajoi autoa pohjanmaalla sateisena syyskuun iltana kymmeniä kilometrejä erikoiskuljetuksen perässä. Tasaisen peltomaiseman keskellä lipui keltaisten välkkyvien valojen loisteessa kolme identtisen näköistä taloa kuorma-autojen erikoisalustojen päällä. Talojen ulkoväri oli sinisen harmaa, peltikattojen väri oli tumma, aivan samankaltaisia taloja Juha havaitsi viidensadan kilometrin matkan aikana ryppäinä peltojen keskellä kaukana kaupunkien keskustoista. Oravaisissa erikoisalustojen päällä matkanneet talot pysähtyivät vuorokauden ympäri auki olevan huoltoaseman pihaan ja päästivät takana ajaneen autojonon ohitseen. Samanlaisia keltaisena hehkuvia toisiaan muistuttavia huoltoasemia oli matkan varrella useita. Juhasta ajatus yksilöllisestä asumisesta tuntui paradoksilta!

¹ Benjamin 1936, 164–165.

75 km/h

Mikkelissä leirintäalueella, illalla nukkumaan mennessä Juha ei ollut pysyvä housuissaan, kun sadepisarat kohtasivat auton peltikaton hänen päänsä yläpuolella. Hänen mielestä mikään maailmassa ei sillä hetkellä ollut kauniimpaa kuin sateen ropina auton peltikatolla. Herättyään Juha ihmetteli, kuinka vaikeaa oli ollut nukkua, samalla kun sadepisarat hakkasivat auton kattoa. Hänellä oli kylmä. Kostean yön seurauksena auton huuruiseen takaikkunaan pystyi piirtämään kuvioita. Juha piirsi ikkunaan rakkauden; sormea paleli, kun se kohtasi kovan lasisen pinnan. Tekstit ja kuviot valuiivat kasvavina puroina ikkunan alapuolista kumista tiivistettä kohti. Samalla autolla Juha ajoi Pohjanmaalla erikoiskuljetuksen takana syksyllä 2011. Kyseistä automallia on valmistettu vuodesta 1979 vuoteen 2002, tarkkaa valmistusmäärää Juha ei tiedä. Auto ei ole millään tavoin ainutlaatuinen, muille kuin Juhalle. Omistamiseen liittyy erityislaatuinen suhde, Juha on omistaja. Hänellä on auto, jolla voi kulkea paikasta toiseen. Juha huomasi liittävänsä autoiluun ajatuksia vapaudesta ja matkalla olemisesta. Hän tiesi kyllä, ettei auton omistamiseen liity mitään erikoista, mutta silti Juhan auto on erityinen, se on tietty auto. Juha kyllä ymmärsi, ettei hänen auto ollut sen erityisempi kuin naapurin auto, naapurin autossa tosin oli sähköikkunat veivattavien sijaan.

Itse asiassa välillä Juha ajatteli, että hänellä ei pitäisi olla vanhaa autoa, sen omistaminen on väärin, tai ainakin oli epämuodikasta ajaa autolla, se saastuttaa, ja Juha pärjäisi hyvin ilman autoakin. Toisinaan Juha määritteli omalle auton omistamiselle tarpeita, ja kaiken lisäksi hän ajatteli tekevänsä ympäristöteon ajamalla vanhalla autolla pitkään, sen kokonaisympäristökuormitus pienenee mitä kauemmin sillä ajaa. Juhan tuttava osti uuden auton, ja Juha oli seuraamassa, kun autoliikkeessä tapahtui uuden auton ostoakti. Tässä aktissa automyyjä ajoi uuden auton ulos autokaupan uusien autojen luovutustilasta. Tila oli tehty ostokokemuksen paikaksi, paikka vaihteli automerkin mukaan, kalliimmilla autoilla oli ”parempi” ja ”tyylikkäämpi” luovutuspaikka. Kalliiden autojen luovutuspaikka muistutti valkoista kuutiota, Juhan mielestä se näytti samanlaiselta kuin sisustuslehtien valkoiset ”puhtaat” ja tyhjät tilat, surulliselta. Kummallinen nimi tämä luovutus, kuka luovuttaa, luovuttaako asiakas rahan ja lupaa jatkossakin luovuttaa rahaa niin kauan kuin autoa käyttää, Juha pohti? Juha kertoi automyyjälle aikovansa seurata automyyjän myymää autoa koko auton elinkaaren ajan, Juha kertoi olevansa taiteilija, valokuvaaja. Juha arvuutteli automyyjälle, että ehkä kuvaaminen tämän auton kanssa kestää 30 vuotta. Myyjä ihmetteli

ääneen, miksi Juha näin tekisi, ja kertoi samalla, että Suomessa on lähes koko Euroopan vanhin autokanta, Itä-Euroopan maissakin on kuulemma uudemmat autot. Automyyjä kertoi Suomessa autojen keski-ikänsä olevan noin 12 vuotta ja se on kuulemma aivan liikaa. Lehtien otsikoissa oli ollut aika-ajoin asiaa autokaupunki Detroitista, siellä eivät asiat edenneet taloudellisesti eikä sosiaalisesti niin hyvin kuin ennen. Samasta kaupungista on luultavimmin lähtenyt autojen ulkonäön muuttamisen ”perinne” kulutuksen lisäämiseksi. Uuden esineen tieltä vanha esine piti tehdä vanhanaikaiseksi, autoissa se on onnistunut uusimmalla niiden ulkomuoto. Detroitissa autojen tekemisessä apuna käytetyt muotit kuluivat noin kolmen vuoden välein, ja niiden uusimisen yhteydessä auton ulkomuotoa voitiin samalla muuttaa.² Juhasta ulkomuodon muuttaminen kuulostaa toisaalta aivan perustellulta, samalla kun tehdään uudet muotit, niin tehdään uuden näköinen auto, mutta miksi on tehty uudennäköinen, se on mielenkiintoisempaa. Automyyjä esitteli asiakkaalle luovutustilassa auton ominaisuuksia, autossa oli paljon uusia tarpeellisia asioita. Asioita jotka lisäävät turvallisuutta, ainakin autolla matkustavien turvallisuutta ja mukavuutta. Samalla kun automyyjä ostoaktin jälkeen kertoi suomalaisesta autokannasta, heräsi Juhalle kysymys, miten uudet autot ovat ympäristölle ystävällisiä ja turvallisia? Esineitä hankkiessa Juhana mieleen tuli usein Victor Papanekin ajatus mainostajien vahingollisuudesta. Papanekin mukaan mainonta on erittäin vahingollista, koska sen avulla ihmiset saadaan ostamaan tavaroita, vaikka tavaralle ei olisi heille mitään tarvetta. Tarpeen puuttuminenkaan ei vielä riitä, tavara ostetaan rahalla, jota ei vielä ole, velaksi. Kaiken tämän motiivina on kuluttaa sen takia, että tekisi vaikutuksen ihmisiin, joita ei oikeasti kiinnosta.³ Juha mietti omaa roolia, usein tuntui vaikealta tunnistaa motiivia ostohetkellä.

Juhan oman auton ostohetkellä matkamittarin kilometrilukema oli 567 tuhatta kilometriä. Ostotapahtuma oli kestänyt useamman kuukauden. Edellinen omistaja oli auton ensimmäinen omistaja, hän kertoi Juhalle tarkasti omasta ostoaktistaan, ostoaktista joka oli tapahtunut yli kaksikymmentä vuotta ennen Juhana ensimmäistä koeajoa. Ensimmäisellä tapaamisella edellinen omistaja kertoi Juhalle auton vaiheista, esitteli kuinka takaluukun saattoi avata. Kertoi juoneensa kahvia Norjan pohjoisosissa takaluukun alla sateelta suojassa yhdessä vaimonsa kanssa. Juhakin halusi juoda kahvia takaluukun suojassa. Viimeiset vuodet auto oli ollut poissa rekisteristä ja viettänyt aikaa tervaksisen männyn alla, mutta sillä oli silti säännöllisesti ajettu muutamia metrejä. Autolla ei ollut koskaan kuljetettu raskaita kuormia, se

² Papanek 1973, 98.

³ Papanek 1973, 7.

oli huollettu säännöllisesti, eikä sillä ollut ajettu sopimattomasti. Myyjän mukaan auto oli herrasmiespakettiauto, koska siinä oli kattoverhoilu tavaratilassa ja kaksivärimaalaus! Muutaman tunnin kuluttua ensimmäinen koeajo päättyi, ja lopputulemana oli, että myyjä ei ollut vielä valmis myymään autoa, hän halusi viettää sen kanssa aikaa ennen mahdollista luopumista.

Myyjä oli Juhan isän tuttava, ja hän otti yhteyttä muutaman kuukauden kuluttua ensitapaamisesta, kertoi olevansa ehkä valmis luopumaan autosta. Kauppiamies tämä entinen auton omistaja ainakin oli. Ostotapahtuman aikaan hän kyseli Juhalta auton tulevasta käytöstä ja oli luottavainen, että autosta pidettäisiin hyvää huolta, sanoi tietävänsä, että Juhan isä osaa pitää autoista huolta. Sitä ei kuitenkaan tiennyt, että kuinka Juhan ensimmäisen auton kohdalla isän tekemien huoltotoimenpiteiden jäljiltä takaluukussa oli kirves ja polttopuita; lapissa oli silloin talvi, tulitikut Juhan piti huolehtia itse.

Juha olisi halunnut ottaa autoonsa vakuutuksen, jonka avulla auto olisi hinattu huoltamolle, mikäli auto olisi rikkoutunut. Vakuutusvirkailija tulosti useamman paperin ja lopuksi totesi, ettei autoon saanut muuta kuin pakollisen liikennevakuutuksen, hirvivakuutuksen ja palovakuutuksen. Ilmeisesti vakuutusyhtiön mielestä auto ei ollut tarpeeksi uusi esine heidän vakuutukselleen tai ehkä tilastojen mukaan sen ikäisiä autoja joutuu hinaamaan huoltamolle. Juha ymmärsi kyllä, että hinauksen hinnalla saisi todennäköisesti vastaavanlaisen auton ja ei ehkä olisi kannattavaa liiketoiminnan suorittamista, mikäli vakuutuksen saisi mahdollisesti rikkoutuville esineille. Uusille autoille hinausvakuutuksen kyllä saisi. Juha liittyi autoliittoon ja sai vuosimaksua vastaan hinausapupalvelun, määrääjain autolehden postilaatikkoon ja kortin, jolla olisi saanut alennusta Ruotsi-risteilystä. Karavaanariliitosta hän sai vakuutuksen joka olisi korvannut mahdolliset vahingot leirintäalueella. Kummassakaan liitossa ei Juhalta kysytty, mitä vuosimallia Juhan auto oli.

Ulkoapäin tarkasteltuna Juha ymmärsi autonsa olevan esine muiden joukossa, mutta Juha ei suostunut ilmeisesti hyväksymään sitä: auto oli Juhalle kuin tarinan sivuhenkilö tai ainakin osa näyttämöä. Hän oli haaveillut autosta pitkään. Nyt Juhasta tuntui, että hänellä on elämässään kaikki esineet mitä hän tulee tarvitsemaan elämänsä aikana. Juhasta tuntui, että aika usein ihmisten esineet ovat merkityksellisiä muun kuin käytännöllisyyden kannalta. Juhan suhde autoonkin pelkkänä esineenä muuttui tarinan myötä. Juhan autossa pystyi nukkumaan, sen sisällä saattoi kuljettaa sohvan ja kahvinkeitin. Kahvinkeitintä Juha ei tarvinnut, mutta hänestä on mukava keittää kahvia toisille. Auto pitää katsastaa, jotta se

kelpaa tieliikenteeseen, tämä on säädetty, jotta Juhan olisi turvallista ajaa autolla ja kanssamatkustajilla sekä muilla tienkäyttäjilläkin olisi turvallista. Juhan auton yksi erityisominaisuus oli ja on sen hitaus. Hitaus ilmenee ajassa, jonka autolla joutuu käyttämään kun sillä siirtyy paikasta toiseen, 75-kilometriä tunnissa ei ole nykyään kovin nopea vauhti, varsinkaan kanssamatkustajien ja muiden tienkäyttäjien mielestä. On jopa perusteltua, että vauhti on liian hidas sujuvan liikenteen kannalta, mutta matkustamisen se tekee mielenkiintoiseksi. Juhan mielestä hitaasti kulkiessa matkat eivät tuntuneet välitiloilta.

Juhan autolla on edelleen sosiaalinen omistussuhde myös edelliseen omistajaan, sillä muutaman vuoden kuluttua auton ostohetkestä Juha sai terveisiä auton vanhalta omistajalta. Edellinen omistaja oli nähnyt auton kertakäyttöastioita valmistavan tehtaan pihalla. Esineen omistajuussuhde oli ilmeisen laajentunut Juhan auton kohdalla sen pitkän elinkaaren aikana. Juha tiesi, että ihmisen omistajuussuhde esineeseen voi perustua kokemukseen esineen valmistamisesta, esineen omistamisesta, esineen jatkuvasta läsnä olemuksesta, esineen käyttämisestä tai tiedosta joka liittyy esineeseen. Mielenkiintoisin kohta ajatuksessa oli Juhan mielestä esineen aineeton läsnäolo muistoissa.⁴ Juhan ymmärsi, että hänen oma omistussuhde autoon liittyi osaltaan useampaan edellä mainittuun kohtaan, mutta muistot olivat merkityksellisimpiä, niihin kietoutui kaikki se mitä oli ollut.

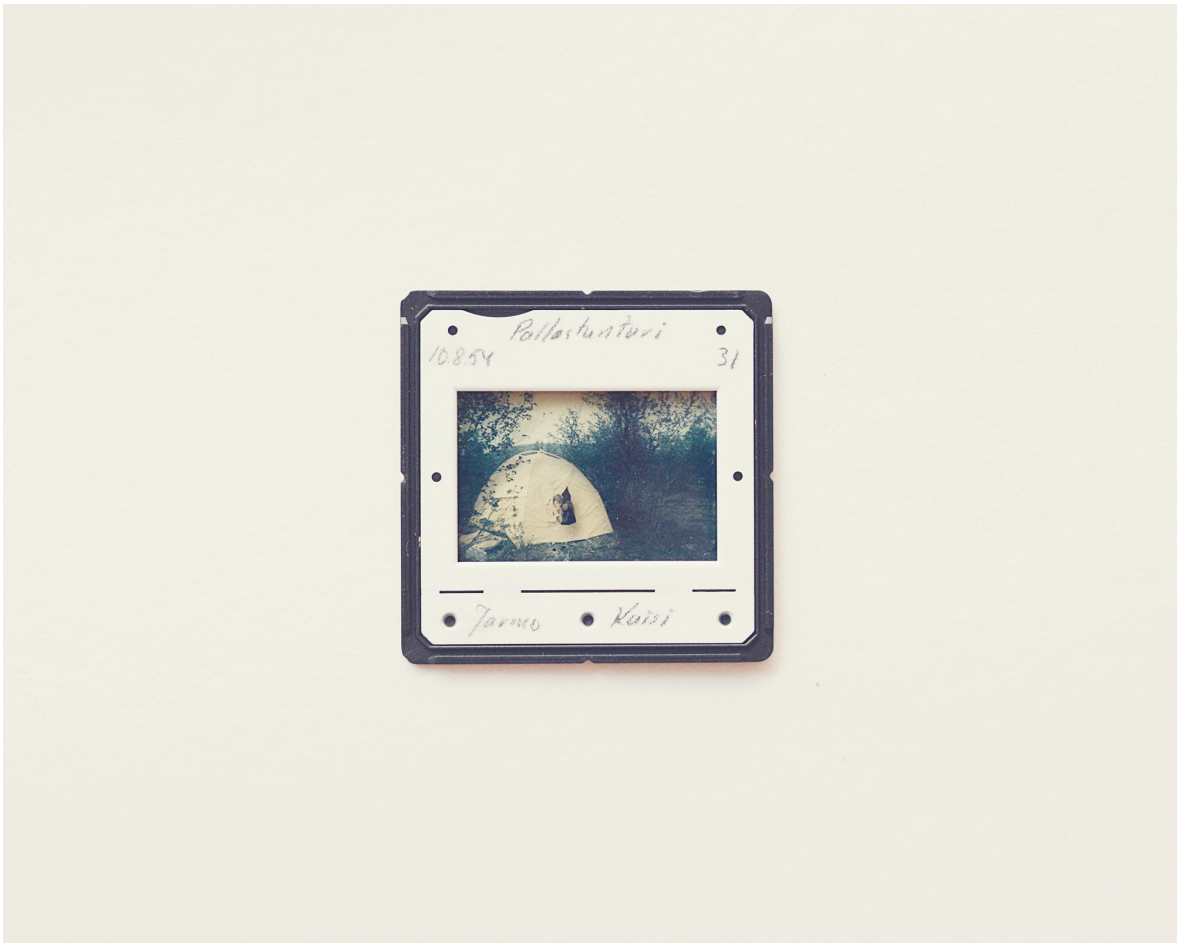
Juha piti kirpputoreista, toisinaan hän osti vanhoja diakuvia ja katseli niitä, tirkisteli. Aluksi hän osti diakuvia kehyksineen, koska halusi kuvista kehykset omiin kuviinsa, mutta kuvia katseltuaan Juha ei pystynyt tuhoamaan kuvia! Eräissä kirpputorilta ostamissaan väridioissa varhaisimmat valokuvat olivat vuodelta 1954, sama vuosi jolloin Juhan äiti oli syntynyt ja eduskuntavaalien äänestysprosentti oli korkein koko Suomen historiassa. Dia-kuvissa oli mm. Finnair-lentoyhtiön ensimmäinen suihkukone super caravelle, pienet lapset napapiiri-kyllin vieressä, nuori mies nojaamassa traktorin takarenkaiseen, ja lopussa kuva yksinäisestä hautakivestä Rovaniemellä. Juhaa mietitytti miksi joku oli vienyt kuvat kirpputorille? Missä ovat kuvissa olevat henkilöt? Onko kuvien yleisö kadonnut? Kuvat olivat todennäköisesti perhealbumista ja Juha arveli, että ehkä niiden arvo esineenä on kokenut romahduksen, yleisön menettämisen. Ehkä kuvien yleisön katoamisen myötä kuvat ovat päättyneet kirpputorille? Sattumoisin yksi telttakuva oli tutun näköiseltä paikalta. Telttapaikka näytti olevan Rihmakurussa, Pallastunturin korkeimman huipun, taivaskeron takana, läheltä paikkaa

⁴ Rossi 2010, 216.

josta olympiatuli lähti matkalle Helsingin olympialaisiin. Samassa paikassa Juha oli yöpynyt ystävänsä kanssa ja syönyt retkikeittimellä lämmitettyä hernekeittoa. Vanhassa diakuvassa lapset pystyttävät telttakangasta puukeppien varaan ja näyttävät iloisilta. Juhalla on lähes täsmälleen samasta paikasta otettu valokuva vuodelta 2004, tasan 50-vuotta diakuvan ottamisen jälkeen. Kuvanottohetkellä Juhan ystävä on juuri pieraissut ja siksi Juha otti kuvan teltan ulkopuolelta, teltan sisällä ei tietenkään voinut olla ja hengittää. Molemmissa kuvissa tunturit näyttäytyivät täsmälleen samanlaisina, näyttämö oli pysynyt samana.

Kirpputorilta ostetut esineet olivat kuolleet ja tuntuivat heräävän henkiin joka kerta kun Juha heijasti ne valkoiselle kohokuviodulle tapettiseinälle. Juha yhdisti niihin oman tarinan ja diakuvista tuli esineenä Juhalle merkityksellisiä. Diakuva esineenä muuttui samalla yleisön myötä osaksi tarinaa. Mutta Juhasta tuntui, että hän ei omista kuvia, vaikka aivan oikeasti ne omisti. Juha oli varma, että joku on ottanut valokuvat ja se mitä kuvissa näkyy on tapahtunut, jotakin on ollut.⁵ Juha tuli surulliseksi ja häntä vaivasi miksi kuvat olivat päätyneet kirpputorille, tuntui, että kukaan ei välittänyt?

⁵ Barthes 1985, 83.

Kuva 2. Pallastunturi

Unohdettujen diakuvien suurin merkitys Juhalle oli kokemus siitä, kuinka kuvien merkitys oli ainakin jossakin määrin lakannut olemasta. Merkityksellä Juha ajatteli kuvissa olevia ihmisiä, heidän tarinaa, henkilökohtaista valokuvaa. Kuvia katsomalla käsitys ajasta tuntui fyysisesti, jokin ei enää ollut, Juha mietti omia valokuvia ja pohti voisiko hän ajatella omien samasta paikasta ottamien valokuvien kohtaavan saman kohtalon, Juhaa alkoi pelottamaan? Juha ei uskaltanut katsoa tiettyjä itse ottamiaan syrjään laitettuja kuvia ja pelkkä tieto niiden olemassaolosta herätti ajatuksia ja tunteita, pelkoja. Tietoisesti syrjään laitettujen kuvien herättämät tunteet liittyivät tietoon valokuvien olemassaolosta. Itse asiassa Juhaan syrjään laitettut tai hävitetyt valokuvat sattuivat eniten. Tunne ei johtunut valokuvasta vaan siitä mitä oli ollut. Kirpputorilla olleet kuvat eivät olleet Juhalle olemassa ennen kuin ne heijastuivat pienen kerrostaloasunnon seinälle, silti ne olivat olleet olemassa. Katsomisesta huolimatta valokuva esineenä ei muuttunut mitenkään sitä katsottaessa, ainoastaan Juhassa tapahtui jotain? Juha istui samalla sohvalla, jolla oli istunut lukemattomia kertoja, eikä sohvassa ollut tapahtunut mitään muutosta? Kyllä Juha oli vaikuttanut sohvaan istuessaan sillä, hän ei nähnyt muutoksia näin lyhyen ajanjakson kuluessa, mutta sohvaan oli tullut jälkiä. Jotkut jäljet muistuttivat ilosta, toiset suruista, mutta kaikissa muistoissa tuntui aika. Sohva oli kyllä eloton eikä kertonut Juhasta ehkä mitään, mutta Juhan suhde siihen kehittyi koko ajan. Toisinaan Juhaa satutti ymmärrys siitä, että hän istui useimmiten yksin.

Juha piti Edu Kettusen musiikista, niissä oltiin usein matkalla. Yhdessä kappaleessa lauletaan, että *”Mä vaan haluan uuden auton, ihan vaikka Nissanin kunhan siinä on sähköikkunat ja sellain perseenlämmitin”*.⁶ Juhalla ei ollut enää autoa. Hän huomasi latauslaitteen hihnan olleen kulunut, se piti vaihtaa. Juha meni vaihtamaan sitä yhdessä isän kanssa. Samoin Juha oli tehnyt lukuisia kertoja aikaisemminkin, Juha katseli kun isä vaihtoi hihnaa. Kello oli seitsemän illalla, oli tiistai-ilta, Juha oli yhdessä isän kanssa purkanut auton takana sijainneesta moottorista tarvittavat osat, jotta uuden hihnan saisi vaihdettua. Uusi hihna ei sopinut paikoilleen, auton matka ja tarina loppui. Hihna ei lopettanut auton matkaa, se loppui aikaisempiin huoltotöihin ja tietoon siitä mitä olisi ollut edessä. Enää ei ollut voimia korjata autoa, Juhasta ja isästä tuntui, että sillä hetkellä turhinta maailmassa oli auton korjaaminen.

⁶ Kettunen 2002, Perseenlämmitin.

90°

Satula oli poissa, Juhan pyörästä oli varastettu satula sillä välin kun hän oli käynyt kaupungin kirjastossa palauttamassa kirjat tunnollisesti ennen eräpäivää. Juhaa suututti, miksi joku varasti satulan? Kotimatkan Juha ajoi pystyasennossa, kanto samalla reppua selässään ja muovikassia kädessään. Pystyasennossa pyöräillessään Juha joutui keskittymään täydellisesti pyöräilemiseen, hän ei ehtinyt tarkkailla mitä ympärillä tapahtuu. Juhasta tuntui, että satula pyörään olisi nyt parasta mitä hänelle voisi tapahtua, sen jälkeen kaikki olisi hyvin.

Edellisenä viikonloppuna Juha oli pyöräillyt ja ihmetellyt asioita tapansa mukaan. Omakotitaloalueella pyöräillessään hän muisti miten oli aikaisemmin työskennellyt maalarina ja maalannut lukuisia taloja, pyöräillessään Juha näki talojen värin perusteella minä vuonna mikäkin talo oli rakennettu. Juhaa oli jo maalausaikoina alkanut ihmetyttämään samankaltainen väritys taloissa, miksi kaikki halusivat saman värisen talon? Juha päätteli, että meidän on useimmiten täytynyt tai täytyy asua jossakin. Tarpeista muodostuu tapoja, rakennusten kohdalla sitä kutsutaan arkkitehtuuriksi, arkkitehtuurin tapa. Taloja rakentaessa ja suunniteltaessa on muodostunut tapoja ja tottumuksia, joilla asiaan perehtymätönkin on voinut selviytyä asumuksen rakentamisesta.⁷ Juhallakin oli paljon tapoja, tuttuja turvallisia rutiineja, jotka rauhoittivat tasaisesti toistettuina ja tekivät tasapainon tuntua Juhan elämään. Juha mietti miten arkkitehtuuri ja taide eroavat toisistaan, Juhaa toisaalta harmitti koko asia, miksi on niin paljon erilleen jaettu asioita? Jos taiteessa tänään tehty voi olla tulevaisuudessa suurimman osan mielestä arkipäivää niin miksi arkkitehtuurissa näyttää siltä, että eteenpäin kuljetaan katsomalla peruutuspeiliin? Juha tiesi miksi taloja rakennettiin, mutta monia asioita hän ei silti ymmärtänyt, toisaalta hän ajatteli, että maailmassa on paljon asioita joita hän ei ymmärtänyt, mutta silti ne ovat!

Juha oli ollut ennen talonomistaja, se oli Juhan mielestä maailman paras talo. Asunnossa oli iso parveke, parvekkeelta näkyi puistoon, Juha piti maisemasta. Puisto oli sama, jossa Juha oli ensimmäisen kerran syönyt hampurilaisen, Juha oli ottanut sen kaikilla mausteilla. Juha oli silloin kahdeksanvuotias, ja muisti vieläkin miltä hampurilainen maistui, ja sen kuinka

⁷ Benjamin 1936, 165.

onnellinen isä oli ollut kun oli katsonut Juhaa syömässä hampurilaista, isä ei syönyt mitään. Juha oli saanut pankista lainan taloa varten, isä ja äiti olivat olleet takaamassa lainasummaa. Asuntoon sijoittaminen oli kaikkien mielestä ollut hyvä ja järkevä asia. Juha sai omasta asunnosta tuloa, tuloa josta ei tarvinnut maksaa veroa. Tehdas vähensi, Juhaa kohtasi samalla elämänmuutos, Juha muutti toiselle paikkakunnalle. Uudella paikkakunnalla Juha ei olisi vanhan asunnon hinnalla saanut edes autotallia, Juhasta tuli vuokralainen. Enää Juha ei maksanut pankille ja itselle, nyt hän maksoi joka kuukausi vuokrasumman vastineeksi siitä, että sai käyttää asuntoa. Juha ei enää voinut vähentää mitään asumiseen liittyviä kuluja verotuksessa, eikä hänellä ollut taloudellista mahdollisuutta hankkia omaa asuntoa uudelta paikkakunnalta, Juha oli omasta mielestään maansisäinen maahanmuuttaja. Tosin Juha tiesi, ettei hänellä ollut samanlaisia haasteita mitä maahanmuuttajat kohtasivat uudessa kulttuurissa, mutta jotain samaa Juha koki. Juhalla ei ollut sosiaalista tukiverkkoa uudella paikkakunnalla, ei yhtään ystävää, ei tuttua maisemaa, eikä yhtään muistoa. Kaikki ystävät olivat jääneet kotiseuduille, ennen Juha kävi usein kotipaikkakunnalla, mutta käynnit vähentyivät.

Taiteessa kaikki oli mahdollista, Juhastakin oli ennen tuntunut, että kaikki oli mahdollista, mutta loppumaton vapaus alkoi aika ajoin ahdistamaan. Rajat olivat hyvästä, Juha nautti kun ei tarvinnut miettiä mitään. Juhalla oli keinoja olla miettimättä mitään, yksi keinoista oli television katselu. Televisiosta tuli arkkitehtuuriohjelma. Juha katsoi ohjelmaa omassa 28 neliöisessä asunnossa, asunto sijaitsi 1970 luvulla rakennetussa betonilähiössä. Lähiö oli suunniteltu nuorten lapsiperheiden tarpeisiin, nyt talossa ei ilmeisesti asunut yhtään lasta. Aikaisemmin pihalla oli käynyt lapsia leikkimässä, mutta lapset jättivät tulematta, pihan nurmikko ei ollut leikkimistä varten. Arkkitehtuuriohjelmassa rakennettiin hulppeaa taloa, Juha ei ollut koskaan käynyt sellaisessa, isoin asunto missä hän oli koskaan käynyt oli lapsuuden ystävän Pertin vanhempien talo, talossa oli ollut uima-allas, tosin sitä ei oltu koskaan käytetty. Ohjelmassa arkkitehti esitteli minkälaisia ratkaisuja hän oli suunnitellut asuntoon. Talossa asuva pariskunta ei saanut laittaa tauluja seinälle, arkkitehdin mielestä taulut eivät sopineet tilaan. Juha säpsähti, kuka talossa oikeasti asui, arkkitehti vai pariskunta? Juha ei kyllä omassakaan asunnossa saanut kiinnittää mitään seinälle, vuokraisäntä oli kieltänyt tekemästä reikiä ja pitämästä eläimiä asunnon sisällä. Juha noudatti ohjeita, seinät olivat tyhjä, yksi kuva seinällä kuitenkin oli, se oli vuokraisännän laittama. Seinässä oli reikä, reikä oli Juhan mielestä hölmössä paikassa, vuokraisäntä oli peittänyt reiän Mona Lisan kuvalla. Juhan mielestä oli toisaalta hauskaa, että Mona Lisa oli hänen seinällään noin metrin korkeudella. Kaikki vierailijat kysyivät miksi Mona Lisa oli niin alhaalla, jotkut kyykistelivät

nähdäkseen. Juha piti Mona Lisasta ja haaveili, että jonain päivänä hän kävisi katsomassa oikeaa Mona Lisaa. Juha oli kuullut, että oikea maalaus on aika pieni ja, että se pitää mainita jos on käynyt katsomassa alkuperäistä teosta.

Juha oli lainannut kirjastossa käydessään kirjan, kirjassa puhuttiin arkkitehtuurista. Juhaa kiinnosti kohta, jossa pohdittiin mikä on arkkitehtuurin ja taiteen välinen ero. Juha oli mielessään usein pohtinut milloin jokin asia oli taidetta ja milloin ei. Juha oli kehitellyt itselleen omia määritelmiä siitä mikä oli taidetta, Juhan määritelmissä Juha sai itse määrittellä milloin hän koki jonkin kokemuksen taiteena. Juha oli huomannut, että hänen kokemuksensa siitä mikä oli taidetta muuttui jatkuvasti. Juha ymmärsi, että hänen tapansa katsoa ja nähdä oli muuttunut taiteen myötä, sen takia Juha koki asioita eritavoin kuin aikaisemmin. Kirjan tekijällä oli vaikeuksia nähdä eroja rajauksissa taiteen ja arkkitehtuurin välillä, koska kuvataiteessa lähes kaikki on mahdollista. Kirjan mukaan arkkitehtuuri nähtiin usein funktionaalisenä objektina irrallaan taiteellisesta ja funktionaalisuus nähdään erityisesti insinöörimäisenä ongelmana.⁸ Juha oli suorittanut insinööriopinnot aikaisemmin ja tunnisti hyvin funktion käsitteen, ymmärsi sen miten paljon funktion kautta ajattelemisen oli estellyt häntä näkemästä ja tuntemasta. Hänelle itselleen oli ollut vuosien työ ymmärtää asioiden ja ilmiöiden merkitystä jostakin muusta näkökulmasta kuin funktiosta ja tehokkuudesta käsin. Nyt Juhasta tuntui, että hän tunnisti asian, josta taiteilija puhui. Juhan mielessä oli lukuisat rakennuskohteet, joissa lähtökohtana oli laadun määrittely funktion näkökulmasta. Helpoin tapa oli ollut aina tarjota ratkaisuksi sitä mitä muutkin, ihmiset pitivät samanlaisuudesta, hyvästä mausta.

⁸ Andersson 2010, 19.

Kuva 3. Nimetön.

Juha pohti funktiota samalla kun korjasi polkupyörää, mikä oli polkupyörän merkitys hänelle itselleen? Juha osasi taitavasti määritellä hyvän polkupyörän eksistenssiehtoja niin, että ne täyttivät hänen omat tarpeensa. Juhan suhde polkupyörään oli kehittynyt lujaksi vuosien kuluessa, hän osasi korjata pieniä ja isoja vikoja. Hän oli oppinut ennakoimaan kuluvien osien vaihtovälit vuodenaikojen ja varaosien laadun mukaan. Juha tiesi minkälaista vauhtia hän pystyi ajamaan mutkaan talvisella kelillä kaatumatta ja kuinka liukasta oli kirjaston lähellä syksyisin vaahteranlehtien tehdessä omaa asetelmaa katoamisen symboliikasta. Juha oli oppinut, että halvat renkaat eivät kestäneet välikelejä lainkaan, teräväkulmainen hiekoitushiekka rikkoi pistosuojaamattomat renkaat nopeasti, vaikka niissä olisi ollut oikea ilmanpaine. Juha oli laskenut, että hän säästää aikaa ja rahaa huoltotoimenpiteissä, kun on oppinut toimimaan ajoissa, ennakoimaan ja käyttämään hänen käytössään kestäviä osia. Juha pohti pyöräilyä ja polkupyörän merkitystä ja huomasi, että polkupyörä ei kertonut mitään siitä mitä hän oli polkupyöräillessään havainnut. Polkupyörä ei kertonut edes sitä kuinka paljon Juha oli oppinut polkupyörällä ajamisesta, huoltotoimenpiteistä ja liikenteestä pyöräillessään ja huoltaessaan polkupyörää.

Juhan mielessä ajatus arkkitehtuurista ja rakentamisesta tarpeen osalta kohtasi laadulliset määritelmät funktion näkökulmasta. Juhasta tuntui, että ongelmia ja haasteita ratkaistaan useimmiten käytettävyydellä esineiden ominaisuuksien yleisellä ”kaikille” toimivalla tasolla. Juha pohti miten laatua voisi käsitellä taiteen näkökulmasta, huomioiden ihmisen ja unohtamatta ekologisuutta. Yhtäkkiä Juhan puhelin soi ja katkaisi ajatuksen, puhelimen toisessa päässä nasaali naisääni alkoi kyselemään Juhan sukankäyttötottumuksista. Juha vastaili kohteliaasti kysymyksiin joita nainen esitti, naisella oli tarjota Juhalle erikoistarjouspaketti, joka oli räätälöity juuri Juhan tarpeisiin. Juha sanoi, että hän ei kyllä osta mitään, nainen jatkoi ja esitteli lisää tarjousta. Juha alkoi miettimään kuinka olisi mukava tilata tältä naiselta sukkia, itse asiassa sukkia ei koskaan ole liikaa ja tässä tarjouksessa sukat tulisivat suoraan postilaatikkoon parin kuukauden välein ja kaupanpäälle saisi nenänkarvatrimmerin. Juha ilmoitti naiselle toistamiseen, ettei halua ostaa, eikä tilata mitään.

Ruokakaupassa ollessaan Juha ihmetteli mainosta, jossa mainostettiin vessapaperia hyvälaatuiseksi, vessapaperissa oli lisäksi uusi ominaisuus. Paperi hohtaa kun se on kosketuksessa veden kanssa, mainoskuvassa wc-istuin näytti siltä kuin siellä olisi radioaktiivinen vihreästi hohtava ihmisen uloste! Osuva mainos, Juha mietti, mutta enemmän

Juhaa ihmetytti mainoksen sana laatu. Ihmiset usein puhuivat laadusta. Yleensä ihmiset huomasivat laadun vasta kun näkevät jonkin asian, mitä hyötyä on siitä jos tietää haluavansa vasta mainoksen perusteella hohtavan vessapaperin? Laadun pitäisi olla jotakin sellaista jonka tunnistaa etukäteen?⁹

Televisio-ohjelmassa kiinteistövälittäjä puhui laadukkaista asunnoista, Juha muisti, että oli nähnyt Lada-merkkisen auton takaikkunassa mainoksen lujaa Lada-laatua. Mitä kiinteistövälittäjän laatu tarkoitti, yleinen sana laatuhan ei tarkoita mitään? Huvittavimpia mainoksia Juhan mielestä olivat ne joissa luvattiin parasta laatua, kukaan ei mainostanut, että kiinalaista laatua, vaikka suurin osa Juhankin esineistä oli kiinalaisia. Mitä laatu tarkoittaa asumisen kohdalla, Juhan mielestä asumiseen ei voinut liittää vain funktion näkökulmasta ajateltuja laadullisia määreitä. Juha kyllä ymmärsi, että on hyviä ja huonoja rakenteellisia ratkaisuja, mutta asunnon väriyty ja muoto eivät istuneet Juhan laatuajatteluun. Juhan mielestä mm. kaavoitusasiat ja laatumääritelmät estivät yksilöllisen rakentamisen ja asumisen. Juha pakkasi tavaroita kaupan kassalla, laittoi kaksi purkkia maitoa kassin pohjalle, niiden päälle kalapuikkopaketin, perunat, kermaviiliin ja tillin, tänään Juha söi vähän paremmin. Juha avasi polkupyörän lukon kaupan edessä, ajatuksena lähteä polkemaan kotia kohti aivan kuten oli tehnyt lähes joka päivä viimeisen viiden vuoden ajan. Juha nousi pyörän selkään, tyttö hymyili ja katsoi suoraan Juhan silmiin, sama tyttö oli edellisenä päivänä hymyillyt kun he olivat kohdanneet kaupassa. Katse viipyi pitkään, Juhasta kiusallisen pitkään, hän ei tiennyt mitä tehdä, hän lähti nopeasti polkemaan pyörällä. Juhan hätäillessä kauppakassi osui polkupyörän etuvanteeseen ja pyörän pinnat rikkoivat toisen maitopurkeista. Juhan sydän hakkasi. Liikennevaloissa Juha huomasi valkoisen lammikon eturenkaan vieressä, maitopurkki oli rikkoutunut. Juha laski mielessään, että ehtii polkea kotiin niin, että maitoa on vielä vähän jäljellä. Maitoa tippui tasaisena norona kun Juha asteli kotiin, hän nappasi nopeasti maitopurkin kassista, viimeiset pisarat valuivat lavuaariin.

Juha luki itselleen iltasatua laadun neljästä näkökulmasta, jotka muodostuivat vastinparien suhteesta. Suunnitelmien pitäisi olla virheettömiä niin, että suunniteltu tuote toimisi myös toteutuneena tuotteena. Funktionaalisuutena tuotteen rakenteen ja suorituskyvyn suhteena. Ihmisten tarpeiden ja tuotteen funktion välisenä suhteena asiakaslähtöisyyden näkökulmasta. Sekä laatuna, joka arvioidaan asiakkaan kokemusten ja tyydytyksen perusteella. Mitä

⁹ Lillrank 1990, 39.

lähempänä tarpeet ja tyydytykset olisivat niin sitä paremmin olisi laatu tavoitettu. Juha luki samoja kohtia uudelleen ja uudelleen ja yritti ymmärtää mistä hänen lukemassaan oli kyse. Juhan mieleen tuli vihreänä hohtava vessapaperi ja asiakaslähtöisyys. Juha jäi kiinni asiakaslähtöisyyteen. Juha oli ollut edellisenä päivänä elektroniikkakaupassa ostamassa pölynimuriin aktiivihiihluosodatinta. Juha piti siisteydestä ja aktiivihiihluosodatin vähensi pölyn määrää ja paransi sisäilmaa, se oli Juhan mielestä hieno suodatin. Samalla kun Juha oli katsellut tapansa mukaan suodattimia hyvin pitkään, seurasi hän myyjän toimintaa. Myyjä oli myynyt kahdelle eri asiakkaalle kaksi eri tuotetta, aluksi toinen tuote oli ollut huono myyjän mielestä ja toisella kertaa sama tuote oli ollut paras mitä markkinoilla oli tarjota. Juha ihmetteli tilannetta ja pohti voisiko itse valehdella samalla tavoin oman edun tavoittelemiseksi. Kirjassa yhtenä laatufilosofian pääkohtana määriteltiin sitä miten erotella hyvä ja huono laatu toisistaan ja miten laadulle asetetaan tavoitteita ja miten sitä arvioidaan. Laatu arvioitaessa kysymys oli kirjan mukaan siitä kenelle laatua toimitetaan ja miten tuotteen arvo syntyy asiakkaalle. Täytyisi myös arvioida miten laatuun liittyvät tulokset määritellään.¹⁰ Laadun määrittelyn kohdalla Juha pohti jälleen miten voisi määritellä laatua taiteessa, Juha muisti joskus lukeneensa, että taiteessa laadun mittarina olisi kokemus. Mitä jos kokemus olisi laadun mittarina myös asumisessa?

¹⁰ Lillrank 1998, 20.

Kuva 4. Nimetön.

Juha tiesi ettei hänen lukemansa kirja liittynyt suoranaisesti mitenkään arkkitehtuuriin tai asumiseen, mutta jokin Juhaa tekstissä mietitytti. Juha ajatteli esineen näkemistä pelkästään funktion käsitteestä, voisiko sitä käsitellä jotenkin toisin ja mikä on funktio? Olimmeko kaikki niin samanlaisia, Juha pohti? Juhan mielessä oli mainos, jossa mainostettiin yksilöllistä ja muodikasta tuotetta, Juhallakin oli samanlainen tuote. Ostohetkellä Juhasta oli tuntunut, että hänellä oli silloin kaikki mitä hän tarvitsee. Hetken kuluttua Juha huomasi, että tuotteesta oli tullut uusi malli. Juha mietti miten samaan aikaan tuotteita kuluttamalla saattoi paradoksaalisesti tuntea itsensä erikoiseksi, vaikka sama tuote oli neljällä sadalla miljoonalla muullakin ihmisellä? Juha katseli ympärilleen, viivat kohtasivat toisensa 90 asteen kulmassa joka puolella hänen asunnossaan, Juha jäi tuijottamaan Mona Lisaa.

PIM, PAM JA POM RAKENTAVAT UUDEN TALON

Ovikello soi, Juha laittoi paidan päälle ja meni ovelle. Juha katsoi ovisilmästä, irrotti turvaketjun ja avasi oven. Postinkantajalla oli Juhalle paketti, Juha kuittasi paketin kirjoittamalla nimensä näytölle. Postinkantaja ei puhunut mitään, Juha sanoi kiitos ja sulki oven. Juha yritti aluksi avata pakettia repimällä ja puremalla teipin reunaa, pakkaus ei auennut, Juha haki sakset. Hetken kuluttua Juha laittoi uusia valkoisia sukkia laatikkoon, niitä oli kaikkiaan neljä paria. Kaupanpäälle tullut nenänkarvatrimmeri epäilytti Juhaa, mutta se näytti varsin toimivalta ja jämäkältä laitteelta. Juha oli ajatellut aikaisemmin, ettei olisi niin suurta merkitystä miltä hän näyttäisi, mutta uudella paikkakunnalla ajatukset olivat pikkuhiljaa muuttuneet, täällä kaikki näyttivät hyvältä. Juha kävi suihkussa, Juha oli nopea suihkussa kävijä, Juha yritti säästää energiaa. Suihkun jälkeen Juha leikkasi nenänkarvat ja puki uudet sukat jalkaansa, Juha oli lähdössä ulos syömään.

Ulkona oli kirkas ilma, Juha nautti pyöräilystä ja ihmettelemisestä. Juha oli matkalla syömään ja ennen lähtöä Juha oli päättänyt laskea kuinka monta magentan tai turkoosin väristä taloa olisi kuuden kilometrin matkan varrella. Juha pysähtyi ensimmäisiin liikennevaloihin, Juha tiesi tarkasti milloin valot vaihtuivat tässä risteyksessä. Juha tiesi myös, että hänen piti painaa nappia, jotta valot huomaisivat hänen olevan olemassa. Juha mietti miksi hänen piti painaa nappia, Juha oli ennen ajatellut, että napin painaminen kuului siihen, että liikkui pyörällä, mutta autoilijat eivät painaneet nappia, niille valot toimivat aina samoin, autoilijat olivat tärkeämpiä. Risteyksessä Juha tiesi, että tällä kertaa hän joutui odottamaan yhden ylimääräisen vuoron, koska ei ehtinyt riittävän ajoissa painamaan nappia. Juhalla oli tapana

valoissa ollessaan laskea kuinka paljon yksinäisiä autoilijoita oli liikkeellä. Oikeasti Juha laski autot, joissa oli kuljettajan lisäksi muita matkustajia, koska se oli paljon helpompaa. Valot vaihtuivat ja Juha pääsi jatkamaan matkaa, reitti kulki omakotitaloalueen läpi, Juha piti alueesta ja mietti kuinka mukavaa olisi jos joskus omistaisi oman omakotitalon. Usealla pihalla oli sininen trampoliini, lapset pitivät hyppelystä, tänään tosin kukaan ei ollut hyppimässä, Juha päätteli lasten olevan koulussa tai hoitopaikassa. Yhden talon pihalla oli iso puusta veistetty höyryjuna, Juhaa huvitti, hänestä oli hienoa, että jollakin oli puinen juna nurmikolla. Juha mietti mitä naapurit ajattelivat puisesta junasta, tai enemmän Juhaa kyllä mietitytti mitä puisen junan veistäjän naapurit ajattelivat junan omistajasta. Ehkä joidenkin mielestä oli erikoista, että pihalla oli puinen juna. Talojen pihat olivat hoidetun näköisiä, usealla pihalla oli harmaat kivetykset kulkureiteillä, hoidettu pieni puutarha, jossa oli muutama pensas punaisia- ja mustaviinimarjoja, raparperia, omenapuita ja kaasugrilli puisen ison kantikkaan muotoisen terassin kulmassa. Juha ei ollut nähnyt vielä yhtään magentan väristä taloa. Erään talon seinä oli melkein turkoosi, mutta se johtui siitä, että valo seinälle heijastui pihalla olleen koristealtaan pinnasta. Koristealtaan keskellä oli hyvällä paineella pissavaa pieni poika. Juha ei lannistunut, hän oli luottavainen, että matkan varrella voisi olla magentan väriäinen talo, leikkimökki tai edes puutarhakeinu.

Juha pyöräili ison parkkipaikan läpi, lähimpänä kauppaa oli lapsiperheille tarkoitettut parkkiruudut, pyörätelineessä oli paikka viidelle pyörälle, se oli useimmiten tyhjä. Juha ei laittanut pyörää telineeseen, koska halusi pitää polkupyörän etuvanteen suorassa. Juha lukitsi polkupyörän tottuneesti ja katseli tyhjää pyörätelinettä, ehkä ei ollut kovin kätevää hakea huonekaluja polkupyörällä. Juha asteli sisään ruokapaikkaan, syömään pääsi nousemalla portaat ylös, lähteminen oli haastavampaa. Ruoka oli aina samaa, Juha otti useimmiten pienen annoksen lihapullia perunamuusilla. Seinillä oli ruokamainoksia, kaikissa kuvissa ihmiset hymyilivät ja näyttivät kauniilta, Juha katsoi salin suuntaan, näkymä oli toisenlainen. Juha otti tottuneesti tarjottimen ja ruokailuvälineet, linjastolla oli ohjeita miten kannatti toimia, jotta jonottaminen sujuisi mahdollisimman ripeästi. Tähän aikaan ei ollut ruuhkaa, ei tarvinnut jonottaa, mutta Juha noudatti tunnollisesti ohjeita, hän oli lähtiessään varannut tasarahan, jotta ei aiheuttaisi harmia kassalla istuneelle ihmiselle. Juha ei koskaan ottanut mitään erikoisia juomia, koska ne olivat lisämaksullisia. Juha istui pöytään, josta oli näkymä parkkipaikalle, sekoitti ketsupin ja perunamuusin tasaisen punertavaksi massaksi ja alkoi syödä. Juha mietti, miksi matkalla ei ollut yhtään magentan tai turkoosia taloa, parkkipaikalla kävi tasainen vilinä, ihmiset tulivat ja menivät isojen pahvilaatikoiden kanssa. Juha katseli kiiltäviä

farmariautoja, useimmat niistä olivat harmaita, mustia tai valkoisia, vanhemmat autot olivat punaisia, niitä oli vähän. Juha muisti, että punainen on ainakin ollut joskus aikaisemmin suosituin auton väri Suomessa. Juhan auto oli ollut punertava, parkkipaikalla ei ollut yhtään samanlaista autoa kuin Juhalla oli ollut. Juha ajatteli kuinka mukavaa olisi joskus käydä autolla syömässä, samalla Juha ymmärsi, että jos hänellä olisi auto ei hän voisi käydä näin usein ulkona syömässä.

Uudet sukat tuntuivat mukavilta Juhan jaloissa kun hän asteli palauttamaan astioita. Astiat piti palauttaa itse, se piti ruoan laadukkaana ja hinnan alhaisena, Juha palautti aina astiat. Nuori nainen tunki Juhan eteen palautuspisteessä, Juhalla ei ollut kiire ja hän päästi naisen palauttamaan astiat. Juha tiesi, että nainen oli pienten lasten kanssa syömässä ja hänellä oli ehkä kiire, koska halusi mennä nopeasti takaisin lastensa luokse. Juha oli kylläinen ja pohti, että ehkä kaupasta voisi löytyä jotakin mitä hän tarvitsee, hän lähti kierrokselle. Juha otti paksun esitteen mukaan ja kiersi rauhallisesti tavaroiden keskellä. Juha mietti minkälaista olisi olla vakituisessa työssä oleva palkkatyöläinen, silloin työstä saisi palkan eikä tarvitsisi maksaa itse siitä, että saisi tehdä töitä. Juha mietti kuinka silloin voisi rakentaa turkoosin talon ja kaikki olisi aivan hyvin. Ehkä pihamaalla olisi trampoliini ja sen päällä lapsia hyppimässä. Sen Juha tekisi, rakentaisi sellaisen talon, jossa olisi ihmisen hyvä olla. Juhaa harmitti, hän tiesi, ettei koskaan rakentaisi turkoosia tai magentaa taloa. Juha piti ajatuksesta ja haaveilemisesta, toisaalta olihan Juha haaveillut toimivasta kamerasta muutama vuosi sitten ja nyt Juhalla oli kamera. Juha muisti kuinka oli ajatellut, ettei kameran hankkimisen jälkeen tarvitsisi haaveilla enää yhdestäkään esineestä.

Kuva 5. Nimetön.

Vuodevaateosastolla oli turkoosi aluslakana tarjouksessa, Juha katseli turkoosia väriä, kokeili kangasta ja mietti miten se sopisi hänen 80 senttimetriä leveään runkopatjan päälle. Juhalla oli jo ostoskärryssä magentan väriset kahvat keittiön molempiin kaappeihin, sininen kylpyhuoneenmatto, veitsisetti ja alennuksessa ollut oliivinvihreä teflonpinnoitteinen paistinpannu. Kassoilla ei ollut myyjää, Juha luki viivakoodin itse ja maksoi tuotteet. Juhaa harmitti kun oli ostanut tuotteita, joita ilmankin hän olisi ehkä pärjännyt, mutta nyt olisi mukavampi tehdä vieraille ruokaa. Juha oli viipynyt kaupassa aika pitkään ja ulkona ilma oli muuttunut. Nainen joka etuili Juhaa astianpalautuksessa tutki puhelintaan ulkona, samalla kun mieshenkilö pakkasi heidän autoaan ja kiinnitti huutavia lapsia lastenistuimiin. Juha ajatteli kuinka maasturimallisessa autossa lasten turvavöiden kiinnittäminen on paljon helpompaa kuin perinteisessä automallissa, miehen ei tarvinnut rasittaa selkää kyykistyäkseen. Juhan selkä oli vähän väsynyt kun hän pyöräili vesisateessa takaisin kotiin. Kotimatalla Juha ei laskenut trampoliineja, eikä miettinyt talojen värityksiä, edes puinen juna ei saanut Juhan huomiota kun hän keskittyi kantamaan tavaroita pyöräillessään. Juha vaihtoi kassien paikkaa käsissään pysähtyessään samoihin liikennevaloihin, joissa pysähtyi menomat kallakin, Juha ei ehtinyt painaa nappia ajoissa, Juha odotti tottuneesti ylimääräisen vuoron ennen kuin pääsi ylittämään risteävää katua. Joskus Juhaa kiukutti, että joutui odottamaan ylimääräisen vuoron, nyt Juhasta tuntui, että hänen kuuluikin olla valoissa pidempään kuin muiden.

Kotona Juhaa odotti kirje vuokra-asuntoyhtiöltä, Juhan vuokraan tuli indeksikorotus. Ajatus ammatinvaihdosta tuntui koko ajan paremmalta. Juha tiesi, että Norjassa ihmisten tuloista menee pohjoismaissa vähiten rahaa asumiseen, Juhalla tuloista meni yli kolmannes kokonaan asumiseen liittyviin kuluihin. Juha asensi uuden turkoosin lakanan sängylleen, se oli Juhan mielestä kaunis väri. Juha oli asentanut keittokomeron kahteen oveen uudet kahvat. Nyt keittiö tuntui enemmän kodilta, Juhan omalta, Juha oli tehnyt jotakin itse ja ajatteli mielessään uhranneensa vuokraisäntää vaihtaessaan kaksi ovenkahvaa. Toki Juha säästi alkuperäiset muoviset kahvat ja vaihtaisi ne takaisin kun muuttaisi jossain vaiheessa isompaan asuntoon. Juha huomasi itsessään muutoksen, hän ei enää säännöllisesti kaivannut takaisin vanhalle asuinpaikkakunnalleen, eikä ikävöinyt vanhoja ystäviään. Juhasta tuntui toisinaan, että hänestä oli tullut toisen luokan kansalainen, ennen Juhasta ei ollut tuntunut niin, mutta uusi paikkakunta oli vaikuttanut Juhaan. Juha oli ymmärtänyt, että hän oli aloittanut kaiken alusta, aivan kaiken. Juha olisi kovasti halunnut nähdä koko maailman ja aika-ajoin Juha ajatteli maailmankin haluavan nähdä hänet.

Juha huomasi ettei ollut palauttanut kaupasta lainaamaansa kuvastoa, vaikka kuvaston kannessa pyydettiin kuvasto palauttamaan. Juha pohti ostoskierrostaan samalla kun silmäili esitettä, esitteessä oli Juhan mielestä huvittavia mainoslauseita. *Joustavien ratkaisujen ansiosta muutat olohuoneen hetkessä koripallokentäksi*, Juha katseli ympärilleen ja mietti miten oma tila muuttuisi koripallokentäksi. Esitteen kuvassa olohuoneen seinällä oli koripallokori, koripallo oli menossa koriin, suoraan korin alapuolella oli suuri lasinen esine pienen pöydän päällä. *Ainoa ero luontoon on, että olohuoneessa on enemmän mukavuuksia. Jaa tila, tuplaa toiminnot ja triplaa mukavuus*, Juhalla oli hauskaa, hän naurovi kovaan ääneen ja hetken aikaa hän unohti ja oli juuri sellainen kun hän oli, Juha oli hetkessä. Juha katsoi kuvaston valokuvia ja pohti pitäisikö hänenkin aloittaa mainosten kuvaaminen, hän tarvitsi rahaa. Kuvaston alussa oli teksti, joka lupasi, että hienoimmat hetket elämässä olivat usein kotona vietettyjä hetkiä. Pieniä iloja, kuten laiskottelu sohvalla, rauhalliset juttutuokiot tai yhdessäolo arkisten asioiden parissa. Siis säännöistä viis. Luota ideoihisi ja tee kodistasi juuri sellainen kun haluat.¹¹ Mainoksen tekstiä lukiessa Juha muisti kuullensa radiosta toissapäivänä, emeritusdosentin puhuvan siitä kuinka ainoa asia mitä asuntojen pitäisi tuottaa olisi onni. Ohjelmassa kerrottiin, että uusia asuntoja syntyy siten, että rikkaat tai parempiosaiset rakentavat uusia taloja ja köyhemmät siirtyvät vapautuviin asuntoihin.¹² Ajatus onnesta tuntui hyvältä, mitä muuta asumisen pitäisi tuottaa onnen lisäksi, Juha ei keksinyt yhtään asiaa.

Juha oli usein väitellyt ystävänsä kanssa siitä onko ihmisellä vapaata tahtoa, Juha ei halunnut ajatella, ettei hänellä olisi vapaata tahtoa. Juhan mielestä ajatus tuntui siltä, että jos ei olisi vapaata tahtoa niin millään ei olisi mitään merkitystä, sitä Juha ei halunnut. Juha ajatteli, että oli erilaisia vaihtoehtoja ja niistä saattoi valita. Aina keskustelujen jälkeen Juha oli surullinen, koska huomasi, että usein hänellä ei ollut omaa tahtoa. Juha ymmärsi, että hän ei ymmärtänyt eikä tiennyt asiasta oikeastaan yhtään mitään. Kuvaston alussa ollut teksti oli Juhasta hyvin osuva, tee kodistasi juuri sellainen kun haluat, Juha mietti mitä hän halusi? Juhan mielessä oli Harley Parkerin ajatus. *Hyvä maku on epävarmojen luonnollisin turva. Henkilöt, joilla on hyvä maku, ostavat innoikkaimin keisarin vanhoja vaatteita. Luomiskyvyyttömän ensimmäinen pakopaikka on hyvä maku. Se on taiteilijan viimeinen suojarustus. Hyvä maku on yleisön nukutuslääke.*”¹³ Ajatus hyvästä mausta tuntui Juhasta aiheelliselta kun kysymys oli

¹¹ Ikea 2013, kuvasto.

¹² Yle areena 2013, Asuntopolitiikka Pohjolassa, takaisin markkinoiden armoille.

¹³ Papanek 1973, 52.

asunnoista, asumisesta, taiteesta ja elämästä, aivan kaikesta. Hyvä maku oli kaikkialla, Juha mietti miksi osti turkoosin lakanan, Juha ei ennen pitänyt turkoosista, aikaisemmin Juhan mielestä valkoinen oli ollut ainoa oikea väri aluslakanalle. Juha pohti milloin hänen ajatus hyvästä lakanan väristä oli muuttunut ja miksi se oli muuttunut.

Juha katseli tarkasti, siinä oli Juhan tyttöystävä vihreässä neuleessa, Minna. Juha muisti vihreän paidan hyvin, hän tunsi miltä se tuntui ja tuoksui. Juha pesi Minnan vaatteet aina pesuohjeen mukaan, vihreän paidan Juha oli useasti laittanut kuivumaan pyyhkeen päälle, omat vaatteet Juha pesi miten sattui. Kuva oli otettu museossa, Minna nauroi suuren barokkiaikaisen kaapin vieressä. Juha ei enää muistanut miksi Minna nauroi, mutta naurun hän pystyi kuulemaan, se oli tarttuva. Sen hän muisti kuinka oli ylpeästi esitelletty Minnalle barokkikaappia ja kertonut mistä saattoi päätellä, että kaappi oli barokkia. Juha oli määritellyt tarkasti barokkia tyyli-suuntana vuosilukujen ja esteettisen formalismin näkökulmasta. Juha kertoi kierresorvauksesta muotokielenä ja barokille ominaisena teknisenä toteutuksena. Minnaa ei ollut barokkikaappi kiinnostanut, mutta Juha ja Juhan innokkuus sitäkin enemmän. Juha mietti miten eri tavoin hän nyt katsoo kuvassa olevaa barokkikaappia. Kaapista muistui mieleen kuinka barokin aikana käsitys luonnosta muuttui, barokin ajan käsityksen mukaan luonnossa oli syitä ja seurauksia, ei ihmetekoja. Syitä ja seurauksia, kaapin vieressä oli maalaus, jossa oli lakastuvia kukkia lasimaljassa mustalla taustalla. Juhaa viilsii ajatus barokkimystiikasta, siinä Minnan takana oli taulu, joka kertoi siitä miten jotakin tulee jostakin ja menee johonkin. Osa kuvassa olevista kukista kukkii ja osa on lakastumaisillaan, kuvassa on kuolema. Juha ymmärsi, että kuvan kuolema ei ollut synkkä, kaikki ei tuhoutunut, nyt kaikki oli mahdollista. Kierresorvaus oli Juhalle enemmän kuin tyyli ja tekninen toteutus, kierresorvauksen tarkoituksena oli näyttää elämisen ihme, toistuvana kierreliikkeenä. Juha katsoi kuvaa pitkään, veti syvään henkeä ja ymmärsi, ettei Minna enää koskaan katso Juhaa niin kuin katsoi kuvassa. Juha kuivasi kyöneleen, Minnan kanssa Juha oli oppinut paljon, Minnalla oli ollut aina värikkäitä kankaita, lakanoita.

Juha muisteli lapsena lukemaansa satua, jossa kolme metsätonttua rakensivat talon. Juha oli viisivuotiaana ja yhä edelleen innoissaan metsätonttujen talosta, talo oli rakennettu sienien sisään.¹⁴ Juha päätteli, että sienien sisällä asuminen ei olisi oikeasti mahdollista, eikä sienien muotoista taloa saisi todennäköisesti rakentaa, mutta saduissa saattoi tehdä lähes mitä vain.

¹⁴ Stam 1978.

Juha mietti, että miksi metsätontut rakensivat vanhan tuhoutuneen talon tilalle lähes täsmälleen samanlaisen talon kun heidän edellinenkin talo oli ollut. Juha palasi kirjaan, jonka oli aikaisemmin lainannut kirjastosta. Kirjassa puhuttiin myös hyvästä mausta, siitä miksi emme saa itse päättää minkä näköisessä talossa haluamme asua.¹⁵ Juha mietti miksi joillakin järjestelmillä, ihmisillä oli mahdollisuus käyttää visuaalista valtaa, määrittää miten ihmisen kuului käyttää suurin yksittäinen investointi elämän aikana. Millä perusteella tietty väri tai katon kaltevuus oli määritelty tietylle asuinalueelle. Juha ihmetteli miksi metsätontut Pim, Pam ja Pom eivät tehneet uutta taloa edes erilaiseen sieneen. Sadussa talon muoto on mielenkiintoinen, mutta metsätontutkin näyttävät rakentavan totutun tavan mukaisesti, ehkä metsätonttujen maailmassakin on hyvä maku, jota ei saa rikkoa. Ehkä metsätontuilla ei ollut kokemusta, joka olisi pakottanut tekemään toisin. Mitä jos myrsky joka rikkoi metsätonttujen talon olisikin kaatanut kaikki sienet, olisiko se pakottanut tekemään talon kävyistä. Miksi metsätonttujen kirjoittaja oli laittanut metsätontut tekemään samanlaisen talon, kertoiko satu jotakin kirjoittajasta? Juha ajatteli tunnistavansa sadusta tavan joka määritteli tekemistä. Juha tiesi kuinka vaikea oli muuttua, kuinka hankala oli poiketa totutulla tavalla tekemisestä, muutos pelotti Juhaa.

OHIKULKIJOITA

Juha oli levoton ja mietti kaikkea aikaisemmin kokemaansa, tuntui, että nyt hän ymmärsi selvemmin mistä elämässä oli kysymys. Miten hän ei ollut aikaisemmin ymmärtänyt asiaa, vaikka se oli täysin ilmeinen. Juha muisti kuinka oli ollut uimahallissa ja kokenut jotakin ihmeellistä katsomalla kuinka iloisia lapset olivat hypätessään veteen. Juha mietti kuinka usein oli niin, että hän koki jotakin, joka aiheutti paljon voimakkaamman kokemuksen, muualla kuin taide galleriassa. Juha jäsenteli mistä oli kysymys, miksi nyt tuntui, että hän ymmärsi. Juha ajatteli barokkimystiikka, uimahallia, taloja, Freddie Mercuryä, Minnaa ja turkoosia lakanaa. Juha oivalsi, että hänessä on tapahtunut muutoksia, kokemuksia. Juha tiskasi vimmatusti, hän mietti astioita, ne olivat kaikki saatuja, Juha ei ollut valinnut niitä. Astiat olivat kaikki samaa sarjaa, valkoisia, täydellisesti toistensa sisään meneviä kokonaisuuksia, jotka säästivät tilaa. Yksi muki oli toisenlainen, siinä oli ulkoneva reuna, kullan värinen reunus ja ruusu kuvio. Se oli kitschiä, niin Juhalle oli sanottu, mutta se oli ainoa juoma-astia mistä Juhan mielestä oli oikeasti hyvä juoda, reunan ansiosta neste pysyi

¹⁵ Andersson 2012, 21.

paremmin kupin sisäpuolella. Se oli ainoa astia johon Juhalla oli voimakas tunneside, kuppi oli varmasti ollut halpa, mutta sillä ei ollut mitään merkitystä, sillä oli merkitystä keneltä ja miksi Juha oli kupin saanut.

Juha mietti laatua ja sitä miksi laatu koettiin usein aineellisena asiana, Juha oli levoton, ärsyyntynyt hän ei saanut ajatuksesta kiinni, vaikka tuntui, että siinä se oli. Juha pohti funktiota, miksi kaikki puhuivat asioista niin kuin niistä kuului puhua. Miksi oli niin vaikea puhua siitä mitä näki, tunsi, miten katsoi, kuvia tai asioita, joita ei voinut mitata. Ehkä niistä ei puhuttu, koska se oli vaikeaa, oli vaikeaa nähdä asioita jostakin muusta näkökulmasta kuin konkreettisena, asiallisena materiaalina, muoto seuraa funktiota. Juha muisti kuinka luennolla oli opetettu, että puhdas muoto on se joka seuraa funktiota. Juha ei enää ymmärtänyt mitä se tarkoitti, Juha olisi halunnut huutaa, päästää lopullisesti irti neliöstä, yhdestä oikeasta tavasta. Hän vihasi sitä kuinka ristiriitainen hän oli ja vielä enemmän sitä miksi hän ärsyyntyi siitä kun ymmärsi ristiriitaisuutensa häiritsevän häntä. Juha päätti, että hänen funktio ei saa seurata muotoa, ei, ei saa olla funktiota ollenkaan, ei ainakaan oikeaa muotoa. Juha halusi ajatella vain asioita, joita ei voinut mitata. Juha ajatteli kuinka helppoa oli tehdä tehtävä tai asia jolla oli jotkin rajat, aihe tai muoto, materiaali. Kaikki muuttui hankalaksi kun kaikki oli mahdollista, ei tiennyt mistä tarttua kiinni, mikä olisi tärkeää. Eikö hän osannut itse päättää, eikö hänellä ollut omaa tahtoa, mikä on tärkeää. Juha otti valkoisen posliinimukin ja heitti sen seinään, se tuntui hyvältä.

Juha ymmärsi nyt estetiikan uudella tavalla, esteettinen kokemus oli se mitä hän oli niin usein kokenut, mutta ei ollut ymmärtänyt mistä oli kysymys, ei ollut osannut sanallistaa kokemusta. Ajatus siitä, että käsillä tekevä taiteilija tai kuka tahansa, joka teki töitä käsillään ei ajatellut kuten tutkija, tuntui elävän vahvasti ihmisten mielissä. Juha ei ollut koskaan ymmärtänyt ajatusta, ei hänen kädet olleet itsekseen koskaan tehneet mitään, jokin niitä ohjasi ja se jokin oli Juhan hartioiden yläpuolella, ja miksi piti erotella ihmisiä ammattien mukaan.¹⁶ Juha luki kirjaa, missä kaikki on jo valmista, mikään ei voi toteutua, Juhaa huimasi. Hän jatkoi lukemista ja pohti samalla omaa suhdettaan kokemuksiin ja muutokseen. Juha ajatteli kuinka hän oli useasti menettänyt hallinnan, otteen tapahtumiin, muutos oli ollut pakollista, oli täytynyt keksiä keino selviytyä. Tasapainon saavutettuaan Juha oli joka kerta ollut onnellinen,

¹⁶ Dewey 1934, 26.

jos kaikki olisi ollut aina valmista ei Juhan tekemisillä olisi ollut merkitystä.¹⁷ Juha pohti visuaalista valtaa, kaavaa, jonka mukaan tietty kaltevuus katossa ja väri olisi oikea, miksi Juhaa oli alkanut häiritä samat muodot, kaavat. Juha luki kuinka elämää täynnä olevalle olennolle tulevaisuus oli mahdollisuuksia täynnä, ei uhka, toisinaan futuuri pelotti Juhaa, hän ei halunnut muutosta. Kuinka vaikeaa oli nauttia siitä mitä oli, hetkestä, Juha halusi kovasti olla hetkessä. Juhasta tuntui, että taiteen tapailun ansiosta hän oli oppinut yhdistämään menneitä nykyiseen, katsomaan.¹⁸

Juha ymmärsi, että jokainen muutos, joka hänessä oli tapahtunut oli seurausta tilanteista, joissa hän oli joutunut pois omalta mukavuusalueelta. Yleensä Juha oli joutunut kohtaamaan muutoksen vasten tahtoaan, mutta toisinaan uteliaisuudesta, omasta halusta. Radiossa keskusteltiin esteettisestä kokemuksesta. Juha kuunteli; esteettinen kokemus ei tarkoittanut kauneutta vaan kokemusta. Juha ei ollut koskaan ymmärtänyt mitä ihmiset tarkoittivat sillä, että jokin oli kaunista, Juhan mielestä kaunis oli usein kitschiä, auringonlaskukuvia. Mies radiossa kertoi, että esteettisessä kokemuksessa rytmi toistuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja näissä tilanteissa joudumme epätasapainoon ja olemme pakotettuja etsimään uusia tapoja olla maailmassa.¹⁹ Esteettinen kokemus on siis sitä jolloin uusi kokemus saavuttaa harmonian, uusi tapa katsoa ja ihmetellä maailmaa. Radiohaastattelun mukaan taide on hyvä tapa tuottaa näitä kokemuksia, tapoja hahmottaa maailmaa uudelleen. Juha oli samaa mieltä, mutta ajatteli enemmän sitä kuinka taiteen kokemusten kautta muutoksia saattoi oivaltaa taiteen ulkopuolella. Juhan oli vaikea ajatella taidetta erillisenä, asiana, joka olisi jotenkin maailmasta irrallaan. Juha ei mielestään erotellut asioita irrallisiksi, Juha ajatteli taiteen olevan kaikkialla, kokijassa. Radion mukaan kokemukset hajaantuvat nyky-yhteiskunnassa ja elämykset korvaavat kokemuksia ja taide voisi muistuttaa millaista kokeminen voisi olla. Juhan mielestä ajatus oli hyvä, Juha muisti miten hänen oma kokeminen oli muuttunut taiteen pohtimisen myötä, vaikeinta oli elää sen kanssa, että halusi jatkuvasti irrottautua monista yhteiskunnan asettamista rajoituksista, tavoista. Juhaa rajoitti enemmän hän itse kuin mikään ulkopuolinen, Juha kyllä tiesi sen. Menneen aikamuodon liittyminen siihen mitä kokee saa asiat tuntumaan, kokemukset yhdistyvät toisiinsa, syntyy uutta.

¹⁷ Dewey 1934, 28

¹⁸ Dewey 29.

¹⁹ Yle Areena 2013, John Dewey'n kokemusfilosofia.

Juha istui ikkunapaikalla, viereisellä penkkirivillä istui kaksi ihmistä, he pitivät toisiaan käsistä kiinni. Juha tarkkaili heitä, nautti toisten onnesta. Juha luki;

Jonkun toisen tarinassa

Me olemme ohikulkijoita

Vieraan kaupungin asemalla

Kaasulyhtyjen alla,

Ja veturin pilli huutaa!

Kiskot kiiltävät sateessa...

Jonkun toisen tarinassa

Ohikulkijoita... ei muuta,

Ja kun juna on lähtenyt liikkeelle,

yhtä vähän tiedämme

*oman tarinamme juonesta*²⁰

Juha astui junasta ulos, Juhalla ei ollut tupakkaa, juopunut mies haistatti Juhalle vitut, Juhasta tuntui, että hän oli tullut kotiin. Juha oli iloinen, juna-asema tuntui kodilta, se oli Juhalle tuttu ja turvallinen paikka, Juha nautti juna-aseman äänistä, dieselvetureiden ja vanhojen puisten ratapölkkyjen tuoksusta. Tuttu kuulutus, juna Helsinkiin lähtee raiteelta seitsemän, tänään Juha oli tulossa. Tämä oli ensimmäinen kerta kun Juhasta tuntui, että hän oli tullut kotiin, se tuntui hyvältä, Juha olisi halunnut kertoa sen kaikille. Juha ei muistanut jännittää oliko hänen polkupyörä vielä samalla paikalla mihin hän oli sen kaksi päivää sitten jättänyt. Juha pyöräili kaupungin kaduilla, hymyillen, hän osasi kulkea, tiesi mistä mennä. Oli lämmin kesäilta, Juhasta tuntui, että mikään ei voisi olla parempaa kuin tämä pyörämatka kotiin, Juha nautti koko matkan. Juha katseli ihmisiä, kaikki näyttivät kauniilta, tämä oli ihmisten olohuonetta, miten mikään voisi olla ihanampaa, kaikki oli mahdollista, kaduilla oli Juhalle lupaus onnesta. Juha ohitti paikan, josta hän oli ensimmäisen kerran kulkenut viisi vuotta sitten, Juha ei enää muistanut miltä paikka silloin näytti, mutta sen hän muisti miltä silloin tuntui. Nyt Juhasta tuntui, että hän saapui omaan tilaan, se ei ollut enää ainoastaan asunnon sisäpuolella. Ulkopuolikin tuntui Juhasta tänään kodilta, se oli Juhan eteinen.²¹

²⁰ Melleri 2006, 290.

²¹ Bachelard 1957, 231.

Lähteet

Kirjallisuus

Andersson, J.-E. 2012. *Elämää Lehdellä*. Maahenki Oy. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.

Bachelard, G. 1957. *Tilan poetiikka*. Suom. Roinila, T. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Barthes, R. 1985. *Valoisa huone*. Kansankulttuuri, Suomen valokuvataiteen museon säätiö. Suom. Lintunen, M.; Sironen, E. & Lehto, L. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Benjamin, W. 1936. *Taideteos mekaanisen jäljentämisen aikakaudella*. Teoksessa Kuvista sanoin. Ajatuksia valokuvasta. Suomen valokuvataiteen museon säätiö. Suom. Koski, M. Juva: WSOY.

Dewey, J. 1934. *Taide kokemuksena*. Suom. Immonen, A & Tuusvuori, J. Tallinna: Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö.

Ikea, 2013. *Elämää kodin täydeltä, kuvasto*.

Lillrank, P. 1990. *Laatunmaa, Johdatus Japanin talouselämän laatujohtamisen näkökulmasta*. Jyväskylä: Gummerus Oy kirjapaino.

Lillrank, P. 1998. *Laatuajattelu. Laadun filosofia, tekniikka ja johtaminen tietoyhteiskunnassa*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Melleri, A. 2006. *Runot*. Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Papanek, V. 1973. *Turhaa vai tarpeellista*. Suom. Saarikivi, J. Helsinki: Yhteiskirjapaino Oy.

Rossi, L. 2010. *Miljoonamoottori ja miljoonavaunu, toimitusjohtajan statusesineet esimerkkeinä tietämisen ja tekemisen tuottamasta omistajuudesta*. Teoksessa Esine ja Aika, materiaalsen kulttuurin historiaa. Toimittanut Maija Mäkikalli ja Riitta Laitinen. Helsinki: Hakapaino Oy.

Stam, E. 1978. *Pim, Pam ja Pom rakentavat uuden talon*. Suom. Niukkanen, L. Östersundom: Kirjalito Oy.

CD-levyt

Kettunen, E. 2002. *Granprix*. Universal Music.

Radio-ohjelmat

Asuntopolitiikka Pohjolassa. Osa 1/4takaisin markkinoiden armolle. 2013. YLE RADIO 1.

John Deweyn kokemusfilosofia, Kai Alhanen. 2013. YLE RADIO 1.

Säädöstekstit

Maankäyttö- ja rakennuslaki. 5.2.1999/132.

Viitteet

Kuva 1. 2013. *Nimetön*. Lasse Peltola

Kuva 2. 1954. *Pallastunturi 10.8.1954*. Tuntematon kuvaaja.

Kuva 3. 2013. *Nimetön*. Lasse Peltola.

Kuva 4. 2013. *Nimetön*. Lasse Peltola.

Kuva 5. 2013. *Nimetön*. Lasse Peltola